

tanárának tehát figyelemmel kell kísérnie történeti tárgyú szépirodalmunk termékeit is, hogy azoknak iskolába való, ott felhasználható és értékesíthető részeit tanítása egyik segédeszközzévé tehesse. Erre mutat példát könyvével.

Az élet, az iskolai gyakorlat fogja megmutatni, hogy a gyűjtemény összeállítója eléri-e a szép célt, melyet maga elé tűzött? Mint e téren úttörő kezdeményezőknek őszintén kívánom ezt egykori jeles tanítványomnak, Vicsay Lajosnak.

Gyulai Ágost.

Dr. Kisparti János (Szerk.): Elmélet és gyakorlat kérdései a szakoktatásban.

(A szegedi tankerület közleményeinek 5. kötete.) Szeged, 1939. 8-r., 76 lap.

A kötet ismerteti az 1938/39. tanévben Makón, Szentesen és Szegeden rendezett tanügyi kiállítások anyagát, a kiállított szemléltető eszközöket, grafikonokat, táblázatokat, rajzokat, kézimunkákat, valamint a Szentesen és Szegeden a kiállítással kapcsolatban tartott alsó- és középfokú szakoktatási értekezleteknek tanulságait és eredményeit. A makói kiállítás a népoktatási intézmények életét, a szentesi az alsófokú mezőgazdasági oktatás mai állását szemléltette. A két kiállítást az előttünk fekvő könyvben *Géher Lajos* orsz. szakfelügyelő ismerteti. A szegedi kiállítást *Dr. A. Nagy Miklós* felsőkereskedelmi iskolai tanár írja le és a tankerület alsó- és középfokú ipari és kereskedelmi szakoktatását mutatja be.

Szentesen mezőgazdasági, Szegeden ipari és kereskedelmi szakoktatási értekezletet tartottak. Mindkettőn *Dr. Kisparti János* tankerületi kir. főigazgató tartotta az elnöki megnyitót. Az elsők igen tanulságosan ismertette a mezőgazdasági ismeretek tanítását a tankerület nevelő iskoláiban. A tankerületben működő 14 mezőgazdasági népiskoláról megállapította, hogy ezek teljesítik legjobban a 12—15 éves gyermekek mezőgazdasági irányú előkészítését, kiemelte, hogy gyakorlati alapon nevelnek a föld szeretetére. Gyakorlóterülettel is jól el vannak látva, egy-egy iskolának átlag közel 26 kat. hold földje van. A tankerület 138 gazdasági irányú továbbképző iskolája már sokkal mostohábban van ellátva. Egy-egy iskolának átlag csak 1380 négyzetölgyakornyi területük van. 8 iskolának pedig egyáltalában nincsen gyakorlóterülete. De a legmostohábban mégis a polgári iskolák vannak ellátva. A polgári iskolának rendes tárgya a mezőgazdaságtan és ezzel kapcsolatban a mezőgazdasági gyakorlat is. A polgári iskoláról szóló törvény kötelezi a községeket, hogy a gyakorlati mezőgazdasági oktatás céljaira az iskolához közelfekvő, művelésre alkalmas legalább 2 kat. holdnyi földet adjon. És mégis a szegedi tankerület kifejezetten agrár jellegű területén, ahol a lakosság 61%-a östermelésből él, a 17 fiú polgári iskola közül csak egyetlen egynek van megfelelő gyakorlóterülete és felszerelése. A többinek az iskolától néhány kilométerre, sokszor egészen gyenge minőségű föld állana rendelkezésre, ha módja volna azt kihasználni. Mezőgazdasági gyakorlatról beszélni sem lehet, annál kevésbé, mert az iskoláknál megfelelő szaktanár nincsen.

A mezőgazdasági oktatással foglalkozik *Géher Lajosnak* »A mezőgazdasági oktatás és kialakulása a nevelő iskolákban« című cikke is. A szegedi tankerület területe kezdettől fogva és mindig fontos szerepet játszott a mezőgazdasági szakoktatás kialakulásában. Szarvason létesült az első mezőgazdasági iskola, Békéscsabán az első mezőgazdasági népiskola, Békéscsabán és Orosházán az első mezőgazdasági középiskola, Szarvason az egyetlen középfokú mezőgazdasági tanintézet és Szegeden képezik az egész ország számára a polgári iskolai mezőgazdasági szaktanárokat is.

A leányok gazdasági oktatásával két cikk foglalkozik. *Hóbausz Mária* gazdasági szaktanítónő a háztartástan tanítását, *vitéz Bocskói András* mezőgazdasági népiskolai igazgató a jövedelmező baromfityenésztést tárgyalja. *Schill János* mezőgazdasági népiskolai igazgató érdekes természetes kísérleteket ír le és ilyen kísérletek végzésére buzdítja az iskolát. *Némethy Zoltán* mezőgazdasági szakiskolai igazgató pedig a. népiskolák és mezőgazdasági szakiskolák kapcsolatait tárgyalja.

A szegedi tankerület ipari és kereskedelmi iskoláit igen szemléltetően ismerteti *Géher Lajos*. A tankerületben ipari szakoktatást végző iskolák: 1 felső ipariskola, 1 női ipariskola, 5 szakirányú iparostanonc-iskola, 24 általános iparostanonc-iskola és 2 iparostanonc-tanfolyam. Kereskedelmi oktatást végző iskolák: 4 felső kereskedelmi iskola, 4 női kereskedelmi szaktanfolyam, 4 kereskedőtanonc iskola, és 1 kereskedőtanonc tanfolyam.

Nagyon figyelemre méltó *Gálik Pál* iparostanonciskolai igazgató cikke az iparostanonc-iskola megoldatlan, tehát a jövő iparosság értelmi képzését hátráltató, sokszor lehetetlenné tevő problémáiról. A cikk kiemeli, hogy régen érzett hiányokat sorol fel. Akik négy évtizeddel ezelőtt tanítottunk az iparostanonc iskolában, már panasztunk, hogy még az iparos társadalom is idegenkedik attól, hogy értelmesebb fiaikat iparos pályára neveljék; hogy a mesterek ellenséges szemmel nézik a tanonciskolát; hogy az ipartestület a tanonctartó mestereknek útbaigazítást ad az iskolai kötelezettség kijátszására; hogy a tanonciskolának nincsen képesítő jellege és ereje; ha a tanonc minden tárgyból elégtelen osztályzatot nyert, vagy sok mulasztása miatt nem volt osztályozható, azért mégis felszabadulhat; hogy a tanonc ifjúság nevelésére otthonok és internátusok kellenének; hogy ijesztő az egészségügyi gondozatlanság stb. Mindezek több elmúlt évtized problémái és a cikk most is csak ezek megoldását sürgeti. Igaza van, hogy céltalan volna addig új eszméket fölvetni, amíg ezek a munka komolyságának alapjait tevő problémák megoldatlanok.

Jung Péter felsőipariskolai igazgató a műhelygyakorlatok nevelő hatásáról, *Dr. A. Nagy Miklós* a kereskedőtanoncok szociális helyzetéről, *Dr. Diószeghy András* felsőkereskedelmi iskolai igazgató a kereskedelmi iskolát végzetteknek a szabad pályákon való elhelyezéséről mond sok igazságot.

A könyv áttanulmányozása meggyőzhet bennünket, hogy a szegedi tankerület kir. főigazgatója hasznos munkát végzett a kiállítások és értekezletek rendezésével. A kiállításokkal elérte célját, bemutatta a szakiskolák nevelő hatását, korszerű szemléltető eszközeit, a tanárok és tanulók munkáitait.

Az értekezleteken a szakoktatás égető problémáit nemcsak az érdekelt tanárok teheték megfontolás tárgyává, de felhívta azokra a társadalom és az intéző körök figyelmét is. A könyv tartalma valóban megfelel címének, szinte kimeríti a szakoktatás elméleti és gyakorlati kérdéseit.

Szenes Adolf.

Ferenczy Viktor: Jedlik Ányos István élete és alkotásai. Győr, 1936—1939. (700 lap, 26 tábla és Jedliknek négy, különböző korból való képe.)

Az előttünk levő monografia négy részből áll. Mind-egyik rész a győri kat. Czuczor Gergely-gimnázium Értesítőiben jelent meg. Az első rész 1936-ban, a következők egy-egy évvel később. Tárgyuk: Az I. részé (116 lap, 1 tábla): Jedlik életének első félszázada. A szódavíz-gyártás, az osztógép tökéletesítése és az optikai rácsok készítése terén szerzett érdemei. A II. részé (176 lap, 7 tábla): A galvánelemek és telepek tökéletesítése. A III. részé (244 lap, 15 tábla): Jedlik legkiválóbb alkotásai: a csöves villanszedők (sűrítők), az ezekből szerkesztett villanyfeszítők (nagyfeszültségű telepek), a villanydelejes forgonyok (elektromágneses forgó készülékek) és az egysarki villanyindító (dinamóelektromos gép). A IV. részé (164 lap, 7 tábla): Az egyetemi oktatás javítása, a műnyelv megalkotása és terjesztése terén szerzett érdemei. A tudós társaságokban kifejtett munkássága. Mechanikai, fénytani eredeti kísérletei. Végül a nyugalom dolgos évei.

Jedlik Ányos kutatásainak eredményeiből keveset vitt a nagy nyilvánosság elé. Ezért kortársai nem ismerték eléggé a munkásságát. Még legnagyobb alkotását, a dinamógépet sem ismertette sehol. Erre a gépre, melynek készítésével Jedlik megelőzte a német Siemens-t, Klupathy Jenő hívta fel először a magyar szakemberek figyelmét 1890-ben, Jedlik több más alkotását pedig báró Eötvös Loránd ismertette abban a gyönyörű emlékbeszédben, amelyet az Akadémiában 1897-ben tartott Jedlik felett.

Ezek az ismertetések nem jártak kellő eredménnyel. Verebély László műegyetemi tanár a Jedlik-emlékünnepeken, melyet a Magyar Elektrotechnikai Egyesület a »villanydelejes forgony« feltalálásának 100.-ik évfordulóján rendezett, joggal mondhatta a következőket: »Fizikai és elektrotechnikai szakirodalmunk javarésze egyáltalában nem, vagy csak futólag említi Jedlik nevét és — Heller Ágost kivételével — még azok a szerzők is, akik néhány sort szentelnek két legnagyobb termékének: a »villanydelejes forgony«-nak és az »egysarki villanyindító«-nak, nyilvánvalóan csak báró Eötvös Loránd rövid közlésére (t. i. emlékbeszédére) támaszkodnak. Azon emberöltőnyi idő alatt, amelyben a villamosság civilizációnk nélkülözhetetlen elemévé és eszközévé lett, senkisem akadt, aki Jedlik készülékeit részletesebb ismertetéssel a feledés homályából kiemelte és ország-világ előtt az őket méltán megillető polcra helyezte volna. Ezt a mulasztást volt hivatva jóvá tenni a Magyar Elektrotechnikai Egyesület 1928. máj. 3-i emlékünnepeye.«

Ezen az ünnepélyen Verebély László bemutatta Jedliknek a pannonhalmi főiskola és a budapesti egyetem I. sz. fizikai intézete szertáraiban őrzött és onnan kikölcsönzött gépeit, részletesen leírta azokat és ismertette